

Føroysk rættarskipan

Nakað av ógreiðu hevur valdað um føroyska rættarskipan í nógv ár. Upprunaliga rættarskipan okkara gjørdist lýðandi skipan kongs og var síðan mestsum av óvart drigin inn í donsku rættarskipanina.

Hetta er løgið á mangan hátt, tí oftast, tá ið smáland í Europa verða tengd at størri londum, varðveita tey egnu rættarskipanir sína. Fyri sunnan okkum hava eittnú Skotland, Man og Kanaloyggjar egnu rættarskipanir, umenn tær eru samskipaðar við Bretska meginrættarkervið.

Enn meiri merkisvert er hetta, tá ið vit hugsa um skipaninar í Íslandi og Grønlandi. Ísland hevði egna skipan og leingi var Landsyvirrætturin kærudómstólur í íslenskum málum við Hægstarætti í Keypmannahavn sum ovasta rætti. Sambandslógin í 1918 staðfesti hesa skipan samt heimilaði íslendingum at yvirtaka málsøkið hægstarætt. Meðan londini bæði høvdu felags hægstarætt var ongin trupulleiki hjá honum at døma út frá íslensku stjórnarskipan og lógum í íslenskum málum, tó at nakað stríði stóðst av umseting.

Í Grønlandi hava danir gjørt stórverk at leita aftur á fornar venjur hjá inuittum og skipaðu rættarkervi við landsrætti. Hægri kæra er tó til Eystara Landsrættar heldur enn beinleiðis til Hægstarættar.

Føroya Rættur, tó danskur stovnur, er nakað merktur av, at føroyskt er rættarmál, men tá ið úrskurðir, kærarviðgerð, ákærvald, lærubøkur og annað týðandi oftast eru á donskum, verður málið meira enn annars tillagað og blandað.

Føroya rættur hevur tó ofta havt sera hugaðar danskar dómamar, tiltikin er Bjørk sorinskrivari, ið bæði gav út dómssavn eitt skifti og skrivaði verkið Færøsk Bygderet. Men ongin ætlan er um at menna føroyska rættarkervið, hvørki hvat ræður um kunnleika til innihaldsliga føroyska lóg – sum bygdar- og jarðarlóg – ella føroysk sum rættarmál, bæði málsliga og fagliga væl egnað.

Spell, at føroyska rættarkervið ikki hevur vakt hugin hjá dómárum og frøðingum á sama hátt sum tann grønlandska, spell eisini at føroyingar ikki sjálvir hava gjørt sín part at skipa lögfrøði sum granskingar og undirvísingarfak á Fróðskarparsetrinum. Tann nývunna heimildin at skipa egnar dómstólar í fyrstu atløgu og á kærustigi tykist ikki at fara at verða brúkt enn á sinni.

Men luturin hjá Føroyskum Lógar Riti skal ikki liggja eftir. Vit fegnast um, at Fasta Gerðarrættur er komin og við honum, at føroyingar aftur døma føroyingar og skipa og grunda dómar sínar á føroyskan vøll. Hin ,gamli runnur á Føroya vølli‘ hevur skotið nýggjan sprota.

Vit fara treystliga undir at prenta úrskurðir hjá Fasta Gerðarrætti og vóna, at eisini aðrir rættir og kærustovnar fara at lata okkum týðandi úrskurðir at kunngerða.

Faroese Court System

For many years, confusion has reigned concerning the Faroese court system. Our ancient courts were gradually subsumed by the kings and almost by accident drawn in to the Danish justice system.

This is odd in many ways because when small countries in Europe are associated to larger countries usually maintain their own justice system. To our south, for instance, Scotland, Isle of Man and the Channel Islands have their own justice systems, albeit ultimately coordinated with the main British judiciary infrastructure.

Stranger still when we consider the arrangements in Iceland and Greenland. Iceland had its judiciary and for a long while, the Land's Court of Appeal was the appeal court in Icelandic matters with the Supreme Court in Copenhagen as the ultimate tribunal. The Union Act of 1918 reaffirmed this arrangement in addition to allowing the Icelanders to assume control over the policy area Supreme Court. All the while the two lands shared this common Supreme Court, there was no problem for Danes to adjudicate matters based on the Icelandic Constitution and laws in Icelandic matters, even though translation was somewhat burdensome.

In Greenland, the Danes have made great accomplishments in searching for ancient judicial practises of the Inuits and have organised a judiciary with a Greenland Appeal Court. Higher appeal is, however, to the Danish Eastern High Court rather than directly to the Supreme Court.

The Faroese Court although a Danish institution is somewhat marked by use of Faroese as official language in court, however, when judgements, appeal procedure, prosecution, textbooks and other crucial materials are in Danish, the language gets mixed and adapted more than usually.

The Faroese Court has had a number of very committed, renowned is Judge Bjørk who published a case report for a while and wrote the celebrated scholarly work Faroese Village Law. However, no coordinated plan to develop the Faroese justice system exists, neither concerning the furtherance of knowledge of substantive Faroese law – like village- and land law – nor of Faroese as court language adequate both in all respects.

It is regrettable that the idea of a Faroese justice system has not awoken the interest of judges and scholars in the same way as in case of Greenland, regrettable that the Faroese themselves have not done their part in establishing law as a subject of research and teaching at the Faroese University. The newly vindicated power to create our own courts of first instance and on appeal level seems not going to be used any time soon.

All that notwithstanding, the Faroese Law Review will do its part. We welcome the establishment of the Faroese Permanent Labour Tribunal and with it that the Faroese are again judging Faroese on their own terms. The 'Olde Tree on Faroese Ground' has issued a new bud.

We are confidently undertaking to report decisions of the Labour Tribunal and hope that other courts and tribunals will submit their own important decisions for publication.